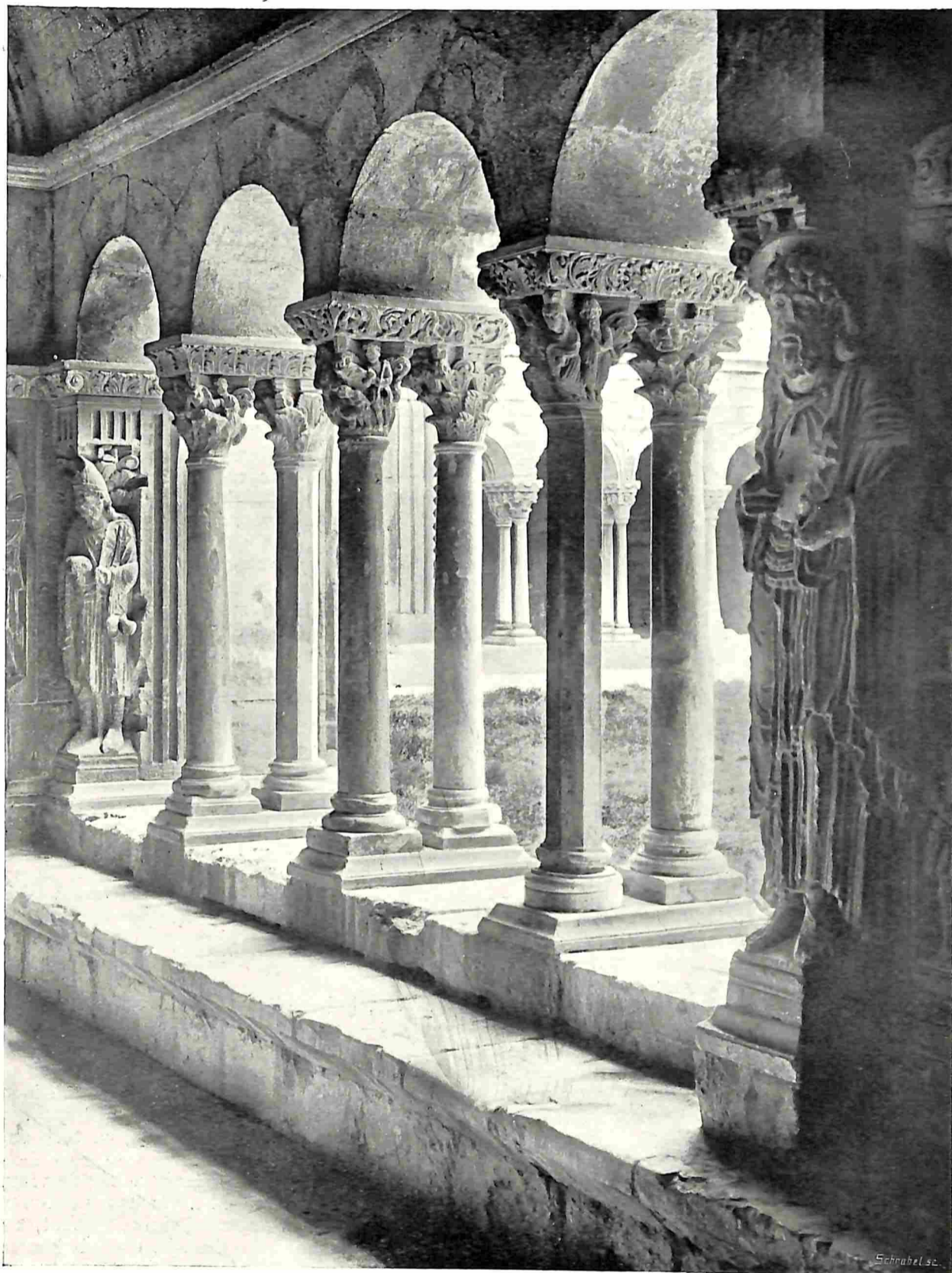

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 3.

ZATERDAG 15 JANUARI 1927.

IN HET KLOOSTER ST. TROPHIME TE ARLES.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE SCHAT DER INCA'S, DOOR H. B. MARRIOTT WATSON (3)	BLZ. 26
IN ARLES (GEÏLL.), DOOR THEO DE VEER	BLZ. 25, 28—30
TANNENEE, DE VERZONKEN STAD, DOOR MR. JAN VAN CAMPEN	BLZ. 30
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 30, 36
HET OLB-BURGER- EN HET NIEUW-STADS-WEESHUIS TE LEEUWARDEN (GEÏLL.), DOOR M. BRAAKSMA	BLZ. 30—32
TEGENWOORDIGHEID VAN GEEST, DOOR E. VAN LIDTH DE JEUDE	BLZ. 32
ASPECTEN VAN BOMBAY III (GEÏLL.), DOOR MAURITS WAGENVOORT	BLZ. 33—34
DE LEGENDE VAN DE BEVOLKING VAN DE MINAHASA, NAVERTELD DOOR C. H.	BLZ. 34
DE KLEINE KAREKIET (GEÏLL.), DOOR J. VIJVERBERG	BLZ. 34—35
MEVROUW MARIANNE, DOOR M. C. V. ZEGGELEN (SLOT)	BLZ. 35
GEVEL IN DE ST. JACOBSTRAATTE LEEUWARDEN (ILL.)	BLZ. 36

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE SCHAT DER INCA'S

DOOR

3) H. B. MARRIOTT WATSON.

DAT deden wij en brachten den middag gezellig pratend, rookend en luiierend door. Wij gingen vroeg naar bed, maar jammer genoeg had ik geen slaap. Nadat ik naar mijn kamer was gegaan, die naast de eetkamer was gelegen, stak ik een sigaret op en bleef in den tuin kijken. In die langste dagen midden in den zomer wordt het eigenlijk nooit heelemaal donker; de nacht is een lichtende duisternis. De sterren schenen en het gras en de bloemen lagen in een lichten nevel gehuld. De rivier was als een breed pad, waarlangs men verwachtte den dageraad te zien naderen. Ik zat zoo eenigen tijd te peinzen en kreeg toen plotseling een idee. Ik ging door de tuindeur naar buiten en maakte het roeiboortje los, dat bij het grasveld aan het touw op den stroom lag te deinen. Ik sprong er in, greep de riemen en roeide in het teedere half-licht een eind de rivier op.

Zoo roeide ik een paar mijlen ver, genietend van de stilte en het mysterie van den nacht. Op den oever stonden schaduwten, die ik voor boomen hield; het water klotste zachtjes tegen de kiel van de boot. Ik liet mij met den stroom meedrijven. In de verte hoorde ik het rommelen van het water in een waterkeering. Ik gleed naar den oever en niet meer doende dan noodig was om de boot in de goede richting te sturen, gleed ik nu de rivier af, tot ik na ongeveer een uur weer het grasveld voor de bungalow bereikt had.

Ik stapte uit, legde de boot vast en wou weggaan, toen ik tot mijn verbazing bemerkte, dat er nog een bootje gemeerd lag. Het kon niet van een bezoeker zijn, want het was over twaalven; en het zou wel heel zonderling zijn als iemand, die zoo lang was blijven roeien, zijn eigen aanlegplaats niet kon terugvinden. Vol verbazing liep ik naar mijn woning en stak den sleutel in het slot. Daar binnen heerschten volmaakte duisternis en stilte. Ik luisterde, maar hoorde geen geluid.

Drayton sliep aan den achterkant van de bungalow en Cassilis naast de rookkamer. Ik was even blijven stilstaan, maar nu liep ik door, vier, vijf passen; toen stond ik voor de deur van de eetkamer. In dat moment van stilte hoorde ik

een zacht geruisch en onmiddellijk begreep ik wat het was. Als bij ingeving liep ik snel het huis uit en den tuin in. Het geruisch was het openschuiven van een venster geweest. Juist toen ik bij de eetkamer was aangekomen verscheen een donkere gestalte uit de schaduw van het huis. Dadelijk greep ik ze aan.

Mijn tegenstander was lenig en vlug en ik bemerkte alras, dat ik de handen vol aan hem zou hebben. Wij zwaaiden en waggelden en vielen in de struiken en ik bemerkte tot mijn ontzetting dat ik onder kwam te liggen en het zou verliezen. Zelfs hier was de duisternis niet zoo diep, of ik kon de gestalte onderscheiden van den man met wien ik worstelde. Ik zag zijn arm zich opheffen en hij scheen reusachtig, dreigend — hij had iets in zijn hand.

Toen viel deze plotseling neer en ik voelde zijn greep verslappen. Aan den kant vanwaar het lichtschijnsel van den nacht doordrong, bemerkte ik een hand, die iets donkers vasthield.

„All right!” De stem van den indringer klonk vreemd en helder tot mij door. „Ik geef 't op”.

Ik werkte mij omhoog en overzag den toestand. Daar stond Cassilis, op zijn hoede en waakzaam, in zijn pyjama, met een revolver, waarvan de loop nog precies op het hoofd van den man was gericht. Met moeite stond ik op.

„Dat was op 't kantje af!” zei ik. „Dank je, Dick. Wat had hij in zijn hand?”

De man stond evenzoo op. „Alleen maar 'n stuk hout”, zei hij. „Ik zou u maar bewusteloos hebben geslagen voor een half uurtje — ik zou u geen blijvend letsel hebben toegebracht”.

„Dank u wel!” zei ik koeltjes. „Als u er niets tegen hebt, moesten we maar naar binnen gaan”.

Hij zei niets en deed evenmin een poging zich buiten het schotveld van Cassilis' revolver te plaatsen. Wij gingen het huis in en ik draaide het licht op. De man was in een stoel neergevallen en haalde een sigaret uit zijn zak.

„Hebt u er niets tegen, dat ik rook?” vroeg hij.

Ik knikte. Cassilis hield zijn oogen even vast op den man gericht als zijn revolver. Onze gevangene was zoowat veertig jaar oud,forsch en toch slank gebouwd, met een goed gevormd hoofd en regelmatige gelaatstrekken, gebruind maar geteekend door een leven van hard zwoegen en uitbundig genieten. Hij droeg een kort-geknipt puntbaardje en had heldere, rondwalende oogen. Hij stak met vaste hand een sigaret op en blies den lucifer uit.

„Neem mij niet kwalijk”, zei hij, „maar ik ben geen echte inbreker. U zult geen enkel voorwerp van waarde missen”.

Op dat oogenblik ging de deur open en verscheen Drayton, half aangekleed. Hij had iets in zijn hand.

„Pardon, mijnheer”, zei hij. „Dat heb ik in den tuin onder den laurierboom gevonden”.

Ik herkende het dadelijk. Het was de Japansche doos! En even onmiddellijk deed ik een tweede herkenning. Ik herinnerde mij, dat ik den man al eerder gezien had. Hij was de man, dien ik toevallig had opgemerkt in de veilingzaal en naderhand aan de toonbank van het proeflokaal. Zijn oogen hadden de onze gevolgd naar het voorwerp, dat Drayton meebracht en ik zag zijn witte tanden onder zijn snor schitteren.

„Dank je, Drayton”, zei ik, „je hebt dus het kabaal gehoord?”

„Jawel, mijnheer, ik hield achter mijnheer Cassilis de wacht, mijnheer — hiermee, mijnheer”.

Hij liet een moorddadigen hartsvanger zien en opnieuw zag ik den vreemdeling glimlachen.

„Mooi zoo!” zei ik. „Je zult straks de politie moeten halen, Drayton; zorg dus, dat je in de buurt blijft”.

„Jawel, mijnheer”. Hij ging weg en trok de deur achter zich dicht.

„Dus u laat de politie halen?” vroeg de vreemdeling.

„Zeker”, antwoordde ik. „Wat had u dan verwacht? Wat uw bewering betreft, dat u geen inbreker bent, 't kan best zijn, dat u geen gewone inbreker zijt, maar ik kan toch niet toegeven, dat al mijn artikelen van waarde veilig voor u waren”.

„Bedoelt u die doos?” vroeg hij met zijn hoofd wijzend naar de tafel, waarop ik ze had neergezet. „Hoeveel denkt u dat die waard is?”

„Ik heb er twintig guineas voor geweigerd”, zei ik.

Hij scheen na te denken.

„Twintig guineas” herhaalde hij en zijn oogen dwaalden over mijn gelaat, alsof hij mij of mijn eigenaardigheden wou taxieren.

„Het was een laag bod”, zei hij tenslotte en voegde er peinzend aan toe: „Ik dacht er over na, of wij misschien tot zaken konden komen. Het zou voor mij zeker en voor u misschien de moeite waard zijn”. Plotseling keek hij mij weer aan met dien snellen blik. „Vertelt u mij eens wat u eigenlijk van plan bent? U wilt een aanklacht wegens inbraak tegen mijndienen?”

„Ja”, zei ik, „de gewone formule — poging tot inbraak”.

„Dat beteekent, met uw getuigenis, van zes maanden tot twee jaar gevangenisstraf”, zei hij kalm, den rook door zijn neus blazend. „En als het nu eens mogelijk was dat wij zaken deden?”

„De zaken”, zei Cassilis, „zouden gedaan moeten worden op condities, die wij voorschrijven. U moet niet vergeten”, vervolgde hij vriendelijk, „dat wij alle troeven in handen hebben”.

„O, neen”. De man schudde glimlachend het hoofd. „Maar ik wil toegeven, dat uw spel mooier is. Als u er op staat, moet ik zwichten”.

„Wij staan er op, niet waar Jack?” zei Cassilis. „Probeert u eens een van mijn sigaretten”.

Hij hield den vreemdeling zijn koker voor, die er met een beleefde hoofdbuiging een sigaret uit nam.

„Als ik niet winnen kan”, zei hij luchtig, „dan speel ik liefst met de kaarten op tafel, zoodat wij kunnen zien hoe wij staan. Ik zal u een verhaal vertellen. Hebt u niets tegen een verhaal op dit uur van den morgen?”

„Er is niets wat ik liever zou doen dan naar een interessant verhaal luisteren”, zei Cassilis een sigaret opstekend. Hij hield nog steeds de revolver in zijn andere hand. „Wat dunkt je, Jack, zouden wij er niet een whisky-soda bij kunnen drinken?”

„Wel ja, nu we toch zoo gezellig hier zitten!” zei ik ironisch. Ik haalde de flesch en vulde de glazen. De vreemde dronk het zijne in één teug half leeg.

„Ik geloof, dat ik daar behoefte aan had”, zei hij. „Mr. Poindexter heeft sterke handen”. Hij wees glimlachend op zijn keel, waarop roode vlekken zichtbaar waren, en ging gemakkelijker in zijn stoel leunen. „Om te beginnen, mijn naam is Houston en de omstandigheden hebben mij in een onaangename positie geplaatst. Noem het een ongeluk — het noodlot. Dat doet niet ter zake. Het komt op de zaak zelf aan. Reeds eens — tweemaal, had ik bijna een fortuin in handen. Dit is de derde keer — tenzij —” hij keek ons beurtelings aan, „tenzij ik u ertoe kan brengen om een overeenkomst met mij aan te gaan. U moet bedenken, heeren”, zei hij ernstig, „dat ik open kaart speel. Ik zou kunnen zwijgen en de gevangenis in gaan en daarmee uit. Maar ik geef de voorkeur aan zaken doen. Het zou voordeelig zijn voor mij en, ik denk, ook voor u”.

„Als wij eerst eens hoorden, wat u te vertellen hebt”, zei ik koeltjes.

„Precies vandaag voor negen maanden was ik in Peru. Hebt u ooit gehoord van den Grooten Visch?” vroeg Houston plotseling. „Neen, ik denk van niet. In ieder geval, het beteekent iets. U bent zeker wel bekend met de geschiedenis der Inca's en hun onderwerping door de Spanjaarden in de zestiende eeuw. Dat weet ieder schoolkind en ik wist er net zoo veel van als een schooljongen, toen ik naar Peru ging. Ik ging daar voor zaken heen — een mijn-onderzoek. Enfin, dat doet hier niet ter zake. Wij hebben daar eenige maanden lang met een troepje gewerkt en niet veel gevonden, ofschoon ik geloof dat er in dat bergland schatten in den bodem liggen als nergens ter wereld. Maar hoe dan ook, Raymond en ik, die den tocht op touw gezet en gefinancierd hadden, hebben er geen zij bij gesponnen. Het heeft ons eenige duizenden dollars gekost. Dit is Raymond's doos”, zei hij, plotseling afbrekend en op de tafel wijzend waarop Cassilis' hand rustte met de geladen revolver.

„Vóór ik eenigen tijd in Peru geweest was, had ik even min ooit iets van den Grooten Visch gehoord als u. Toen hoorde ik er van vertellen. Toen de Inca's uit hun laatste vesting op die vreeselijke plateaux verdreven waren, namen zij al hun bezittingen mee, daarin begrepen de schatten des konings die eeuwen lang verzameld en vergroot waren en die een onschatbare waarde vertegenwoordigden. De Spanjaarden, die er de lucht van hadden gekregen, zetten ze achterna en toen de Inca's bemerkten, dat zij gevaar liepen ingehaald te worden, verborgen zij een deel van den schat in de bergen. Dit maakte het ze vermoedelijk mogelijk vlugger voort te trekken, maar toen zij dieper in het gebergte waren gekomen, verloren zij

blijkbaar den moed en verborgen de rest van de schatten op een andere plaats. Kortens later werden zij door de Spanjaarden achterhaald, die hun leger vernietigden en verstrooiden”.

Houston zweeg en dronk een slokje whisky. Ik zag dat Cassilis met spanning naar hem keek.

„Zoo bleef de schat daar honderd jaar liggen, ofschoon het bestaan ervan bij overlevering bekend was. De Spanjaarden zochten ernaar en na hen tal van anderen. In den loop der achttiende eeuw vond een troep gelukzoekers bij toeval een der bergplaatsen en dadelijk waren zij millionairs. Zij moesten, als ik mij niet vergis, zoowat een millioen pond sterling aan de Spaansche regeering betalen bij wijze van commissie of belasting. Daaruit kunt u opmaken hoe groot de schat was”. Weer zweeg Houston en dronk een slok whisky. „Dat was de kleine schat, of de Kleine Visch, zooals hij genoemd werd, die zij hadden gevonden. De Grooten Visch is nog altijd onontdekt”.

„Ga voort”, zei Cassilis opgewonden.

Houston glimlachte en stak een sigaret op.

„Het interesseert u?” vroeg hij. „Misschien moest ik dan nu ophouden en trachten een overeenkomst met u te sluiten. Maar dat zal ik niet doen. Ik zal mijn heele spel open leggen. Raymond en ik hadden genoeg van het goudzoeken. Wij waren zoo mager als een lat en wij waren bijna al onze muilezels kwijt geraakt. Geloof u mij, het is bar daar. Den meesten tijd waren wij op groote hoogte en de lucht is daar erg ijl. Er bestaat zoo iets als berg-ziekte, die erger is dan zee-ziekte. Men heeft het gevoel dat men heelemaal uit maag bestaat en slechts één wensch: dat een ander die had. Ik dacht, dat ik nooit zou ophouden te — enfin, het was vreeselijk. De heele omgeving was een wildernis van rotsen met hier en daar een cactus. Als ik de hel moest schilderen, zou ik zoo een voorgrond maken. En als achtergrond — enfin, dat komt straks. Dit was in de streek van — nu ja, dat zou u toch niets zeggen. Misschien later wel.

„Dat was het oogenblik waarop Raymond mij met zijn mededeeling verraste. Hij noemde zich Raymond, maar zijn eigenlijke naam was Ramon en hij kwam uit de buurt van San Francisco. Hij was wat trotsch op zijn afkomst van een geslacht van Hidalgo's. Maar in het dagelijksche leven vond hij Raymond praktischer en daarom noemde hij zich zoo. Hij was een kleine, vlugge, taaie vent, die heel gauw in enthousiasme geraakte. Maar zoo iets had ik toch nooit verwacht.

„Hij had studie gemaakt van de Spaansch-Amerikaansche staten, beginnende met zijn eigen staat en hij had veel door Mexico gereisd en zoo was hij geleidelijk in Peru te lande gekomen. Peru oefende een groote bekoring op hem uit. Het was een land van belofte voor hem — en dat was een der redenen waarom hij en ik de dwaasheid hadden daar in de Andes naar goud te gaan zoeken. Maar zooals u zien zult, had Raymond den moed nog niet opgegeven”.

„Eens op een avond kwam hij bij mij, juist toen ik dacht aan lager gelegen streken en een zekere beschaving en opende het vuur. Moesten wij doodarm terugkomen? vroeg hij. Moesten wij na al ons zwoegen terugkeeren als mislukte tobbers? Mij kon 't niets schelen, want ik bezat op dat oogenblik noch trots, noch ijdelheid. Het eenige wat ik verlangde was goed licht en behoorlijk eten en dergelijke dingen. Toen kwam hij met zijn verrassing. Ik zei u al hoe hij het land bestudeerd had en had gezocht en gegraven in de boeken. Zoo was hij op het spoor gekomen van den Grooten Visch. Alles wat hij op de reis bij geruchte vernomen had, had hij bewaard en in zijn geheugen opgeteekend; en nu ons eerste zoeken vruchteloos was gebleven, wilde hij een nieuwen onderzoekstocht beginnen. Hij vroeg mij hem te vergezellen en samen naar den schat te gaan zoeken.

„U zult mij dwaas vinden, dat ik naar hem luisterde, maar zijn verhaal klonk zeer geloofwaardig. Hij was er achter gekomen in welk distrikt de schat geborgen was en hij had zijn oog en ooren den kost gegeven. Een woord dat hij had opgevangen van een der halfbloeds in onzen troep — een naam — deed hem denken, dat hij het juiste spoor zou kunnen vinden. Hij wist mij te overtuigen en — hoe vermoeid en ziek ik ook was — mijn enthousiasme op te wekken. Wij besloten slechts een paar Indianen en muilezels mee te nemen, weinig bagage en samen den tocht te ondernemen. Hij wou de rest van het kamp er buiten houden, omdat hij ze niet vertrouwde”.

(Wordt vervolgd).

DE ARÈNES TE ARLES.

IN ARLES.

(UIT M'N REISDAGBOEK).

I.

„A présent, ô Arles, tu te reposes, silencieuse, avec la dignité de ceux qui ont fait leurs preuves, avec la gravité des gens qui ont le droit de ne s'étonner de rien. Oui, toi qui a été tout ce qu'on peut être: la métropole d'un empire, la capitale d'un royaume et la matrone de la liberté; dédaigneuse aujourd'hui, tu laisses l'eau courir au Rhône . . .”

FRÉDÉRIC MISTRAL.

ZIEDAAR mij dan thans in Arles . . . In droomerig, oud Arles aan de Rhône . . . Genoeglijk er geïnstalleerd in een gezellig, bijkans nog ouderwetsch logement op de antieke Place du Forum . . . Gisteravond van Marseilles uit aangekomen, bracht mij een lustig hortende en schuddende omnibus hier van het station naar m'n hotel. Hetwelk laatste, na een ietwat fantastischen rit door eene duistere allee van platanen en door tal van korte, bochtige, smalle straatjes, ten slotte veilig mocht worden bereikt. Een aardig gemoedelijke ontvangst door de „propriétaire de l'hôtel”, . . . m'n naam en woonplaats in het vreemdelingenboek geschreven, . . . en het nam niet lang of ik was er in m'n rustige kamer hier, één hoog achter, uitziend op een binnenhof. O, volstrekt geen „luxueus” ingericht vertrek is het, dat ik hier nu sedert gister bewoon! O neen! Doch . . . mooier kamer trof ik toch — uitgezonderd, op mijne reizen in Spanje — in een hotel niet veel nog. Ja waarlijk, iets van Spanje, iets van de landelijke „fonda” uit Aragon en uit Navarre heeft het hier! Die vloer van gladde, roode, zeskantige tegeltjes, die proper gewitte wanden, die geweldig hooge deur met dat kloeke slot, die zware nachtluiken voor het venster, dat strenge meublement, ja! tot zelfs die massieve, koperen kandelaar met zijn hooge, gele kaars, . . . zie! is het niet of ik weer bezuiden de Pyreneeën, bij Don Antonio, of bij La tia Mariquita logeer? En dan die heerlijke stilte! Geen lawaai, geen hinderlijke geluiden, — alleen een oude torenklok die met sonoren slag mij om het kwartier den tijd doet weten . . .

☒ En zoo ben ik vanochtend dan op m'n eersten verkennings-tocht hier uitgeweest. Op eene lui langzame wandeling door de

stad en langs de Rhône. Door tal van bochtige, smalle, vaak hellende straatjes, over geestige, uiterst pittoreske pleintjes onder veel groen van platanen, voorbij stille, grijze, eerbiedwekkende ruïnen. Een tocht deze, waarop m'n plan der stad mij onafgebroken van nut was. Ja waarlijk, van het grootste nut, want, hoe men het gedaan gekregen heeft is mij nog een geheim, maar hier in Arles lijken alle straatjes en alle pleintjes zoo sprekend op elkaar, dat een vreemdeling er, zonder kaart, in de eerste dagen nog niet zoo gemakkelijk den weg vindt. Tot ten slotte ik aan den grooten stroom kwam, — aan „le plus brutal des fleuves, le Rhône dangereux”, — aan de Rhône waarvan, onder een heer ijk turkooisblauwen hemel, het geel troebelachtig water vreëzaam zachtkens tegen de oeversteen en opkabelde nu.

II.

☒ „. . . Les jolies „chato”, dans lesquelles l'on reconnaît au premier regard, les soeurs de Mireille, le charmant costume arlésien, ce costume royal, le seul costume royal devant lequel tous les républicains s'inclinent . . .”, — ziedaar een kort fragment uit een discours, eens indertijd door den gewezen minister der Fransche marine, Camille Pelletan, in Arles gehouden, en hetwelk ik er in het „Muséon Arlaten” zorgvuldig bewaard vond. Een discours over de „chato”, over de meisjes en de vrouwen hier van Arles. . . Ah! Mirèio, Mariette, Nanon, Magali! . . . door hoe velen niet al is er uwe schoonheid en uwe gracie en uwe dracht bewonderd, geprezen, bezongen! En o! weet ge, niet zonder reden! Immers, bezit gij, Arlésiennes, niet de pure, klassieke schoonheid van het oude Griekenland nog? Of óók wel, doen sommige uwer zusteren ons niet denken aan het geheimzinnige Afrika der Moeren? Of aan de zonnige kusten van Klein-Azië? Maar toch is het wel aan de Hellenen vooral, dat gij, „chato”, met uw regelmatig, ovaal gezicht, uw kleinen mond en zuiver rechten neus, uw hoog voorhoofd en go'vond, ravenzwart haar, uwe groote, schitterende, donkere oogen waarin soms even, heel even iets droefgeestigs, ons nog het meest herinnert. En zeker, — voor uwe dracht, „ce charmant costume arlésien, ce costume royal”, buigen we immers allen! O! blijf het dan ook

héél, héél lang dragen nog, uw „schoonste kostuum der Provence”, — uw minuscule, wit kapje waarom het kleurige „velours”, het breede lint van sierlijk gebloemd fluweel, — uwe blanke, coquet geplooid „châle”, met om uwen naakten hals het fijne kettinkje waaraan een zwaar gouden kruis, — uwe deftige „mantille”, uwe antieke, groote „châle” van soepele, stemmig zwarte stof! Ja, Mirèio, Mariette, Nanon, Magali! . . . blijf het trouw, het oude, schoone „Fluweel!” En . . ., onder ons, laat hen die het nieuwerwetsche prefereeren, — „qui ont quitté le Velours”, zooals gij het noemt, — ach! laat hen stillekens, met den rok tot aan de knieën, de geneugte van een geschoren hals en kortgeknipte haren.

III.

⊗ Een heerlijk stille maanavond in de „Arènes” hier . . . In het groote amphitheater dat door de Romeinen eens er werd gebouwd . . . Door den bewaker er van daartoe in de gelegenheid gesteld, ben ik, heimelijk, laat nog weer binnen het ijzeren afsluithek der ruïne kunnen komen. Waar ik rustig, ongestoord nu genieten kan, er alleen nu ben met het gloriëuze, héél verre verleden, met m'n gedachten, met m'n fantasie . . . Zacht schijnt er het blauwig, mat zilveren avondlicht over den grooten, grijzen bouwval, — over het uitgestrekte, ovale strijdperk, het reusachtig amphitheater van massieve steenen banken, de wijde ellips van majestueuze arcaden hoog boven. Een stil, droomig licht, dat aan de „Arènes” deez' avond iets vreemd —, iets wonder schoons, — iets geheimzinnigs, iets bijkans niet-van-deze-wereld, zou ik haast zeggen, — geeft. ⊗ „Qui dira tout ce que savent ces pierres nues, tout ce qu'elles ont entendu lorsqu'elles étaient neuves”, zoo schreef hier eens Gustave Flaubert. „Ce que savent ces pierres nues . . .”, en zie! gaan dan onze gedachten daarbij wel niet het allereerst terug naar wat de nu stille arena eens hier aan spannende kampen zien liet? Naar de gevechten van leeuwen en andere wilde dieren, welke men er onder de caesar's eens gaf, — gevechten, waarvan de in het amphitheater gevonden beenderen, en de bovenmatige hoogte van den muur van het „podium” hier, nog spreken? En naar dien anderen kamp, naar het bloedig spel der gladiatoren, naar de gevechten met het korte zwaard en het schild, met het tragische net en den drietand? Naar het „Ave caesar, morituri te salutant?” ⊗ „Ce que savent ces pierres nues . . .”, en zie! komt dan ook het begin der middeleeuwen ons niet onwillekeurig hier voor den geest, — die tijd van o! heel andere gevechten weer, — tijd, toen er het amphitheater hier een soort van versterking was, men er wachttorens op had gebouwd (welke deels nog bestaan), en meer dan tweehonderd woningen en een kapel hier in de arena eene veilige plaats hadden? ⊗ Tot, in de eerste helft der vorige eeuw, de „Arènes” weer als zoodanig werden in gebruik genomen, en er bij gelegenheid der inneming van Algiers, hier voor twintig duizend toeschouwers een kamp, een grandioos stierengevecht ditmaal, — weer werd gehouden. ⊗ Sinds komen elk jaar weer aan 's zomers er de torero's, — kleurt er vlaggen, klinkt er muziek, is er spannende strijd weer hier in de groote, grijze ruïne van Arles.

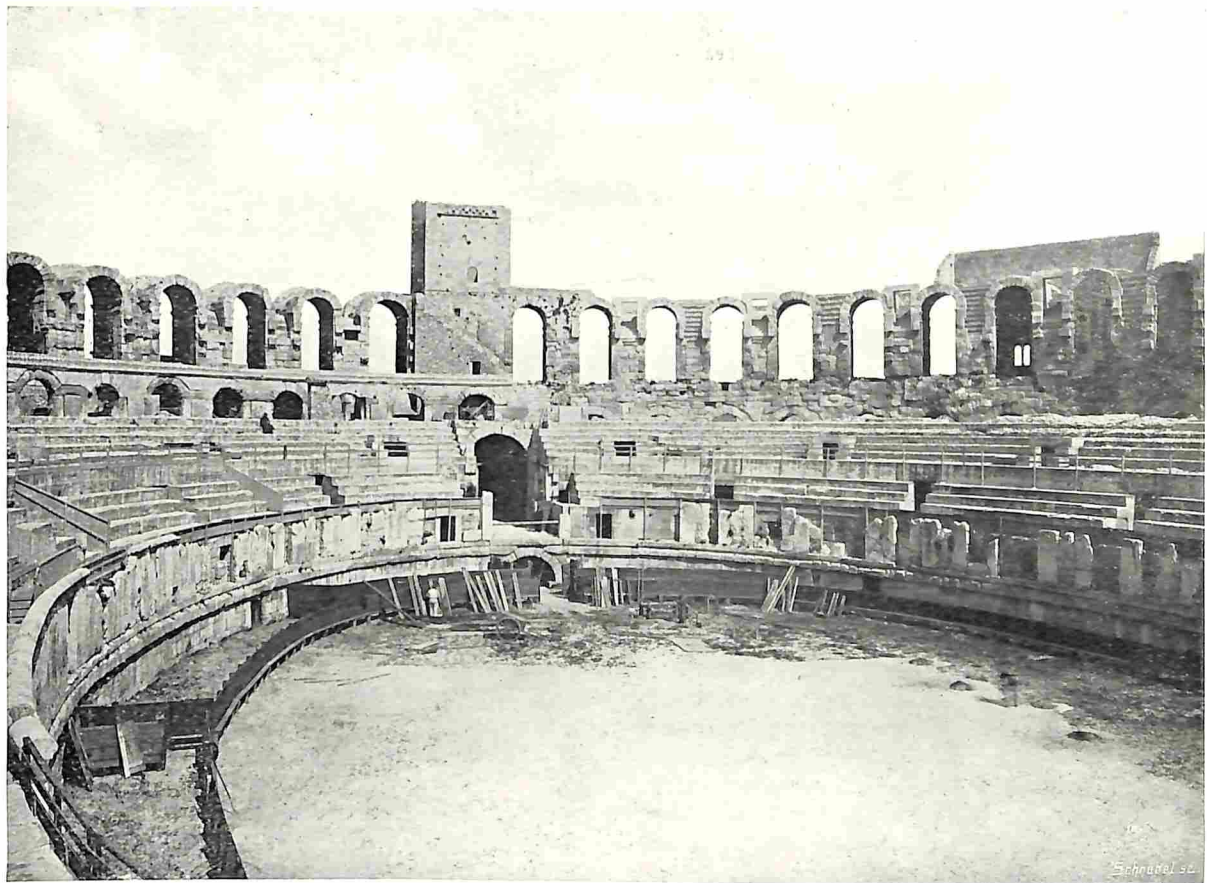
IV.

⊗ Ja, ik ben dan toch wel in een heel mooi, oud stadje hier! In een stedeke waarlijk naar m'n hart! In een stadje waar, naast het nobel antieke, ge schier overal het gedegen, rustig ouderwetsche nog treft, waar het vreedig nog is, waar gelukkig

geen „geest van vooruitgang” haast nog bestaat. Ah! en wat al schoons, wat al schilderachtigs niet heeft het! Zoo was ik hier vanochtend, — op een tocht weer door Arles' ruw beklinterde, nauwe straatjes, — in buurtjes en op plaatsjes en in hofjes, neen maar! wel zoo ongemeen mooi, zoo geweldig pittoresk er onder hun groen van platanen, dat ik noode, noode er weer van afscheid nam. Die leutig teekenende huisjes in bestorven grijs, of hagelwit, warm, fel belicht of in koele, violette schaduw, die inkijsjes met een enkel heerlijk kleurtje brutaal geel of karmozijn, een eenzame, oude poort, een verlaten fontein ergens op een stillen binnenhof, — m'n hemel! welk een plek voor schilders is dat hier! ⊗ En dan Trinquetaille met z'n geestig torentje, aan den overkant van het water, — „le faubourg de Trinquetaille”, waar het groene gras welig tusschen de klinkertjes groeit en de hoenders heel gemoedelijk door de straatjes wandelen, — het Trinquetaille van Alphonse Daudet en Frédéric Mistral en hun joyeus feest bij „catigot d'anguilles” en „ce bon vin de Crau!” ⊗ En de groote, machtige Rhône, van waaraf ik Arles in z'n geheel weer zag als echte „ville de Provence”, z'n geel grijze huizen met hunne even matroode daken droomend onder een zuidelijk blauwen hemel waarin een enkel, pittig blank wolkje stond, — van waaraf ik Arles liggen zag gelijkende ietwat op een antieke plaats uit ver Arizona, gelijkende iets op een pueblo van zondoorbakken adobe!

Le peintre Hollandais
Vincent van Gogh
habita cette maison en
1887 et 1888.

Dùs luidt het opschrift dat ik, in gouden letters op eene wit marmeren plaat, op een huisje hier buiten de oude wallen van Arles vond aangebracht. Op een armzalig uitzien huisje op den hoek der Place Lamartine en de Avenue Montmajour, den grooten weg naar Tarascon. Het miserabel, vervallen huisje, „la maison de van Gogh” . . ., wat al een zoeken en zoeken is het voor mij geweest eer ik het hier dezen middag vond! Zelfs op de Place Lamartine wist men immers amper dat een dergelijk „maison” bestond! Dioù! schilders kwamen er zooveel hier! ⊗ Tot ik ten langen leste, door bemiddeling van een gediensstigen gendarme, bij een Arlésien terecht kwam die, „té!”, mij wel eens even gauw het huis zou aanwijzen. („Seulement, — monsieur le peintre n'était pas là en ce moment”, geloofde hij. Waarop ik beleefdelijk ten antwoord gaf, daar óók wel eenigszins bang voor te zijn). En waarlijk, ditmaal duurde het niet lang of ik had gevonden hetgeen ik zocht. ⊗ Zoo staat hier dan, op een verwaarloosd plein even buiten de oude Porte de la Cavalerie en de wallen,

IN DE ARÈNES TE ARLES.

het huisje nog waarin, op de bovenverdieping vóór, van Gogh eens woonde. Een triest uitziend huisje met bijkans vervelooze, vies groenige luiken, bewoond nu deels door een poover arbeidersgezin dat er dezen middag een groezelige, zéér onsmakelijke wasch buiten te drogen had hangen. Beneden was het gesloten. Een rechte, houten trap op, waarlangs een wankele, magere leuning, en ik stond op een soort van portaaltje, boven. In de verwachting nu dan weldra ook de vertrekken te zullen zien waarin de groote meester hier eens leefde. IJdele hoop, helaas! . . . De kamer en het keukentje, door den ongelukkigen „peintre Hollands" hier eens bewoond, stonden leeg nu, en de deur er van was stevig op slot. Jammer, — en geen van onze sleutels paste.

(Slot volgt). THEO DE VEER.

TANNENEE, DE VERZONKEN STAD.

(TIROOLSCHER SAGE).

ONDER de volksverhalen, kleurige en fleurige uitingen van wat aan primaire ethische begrippen en gevoelens leeft in de weinig-gecompliceerde volkspsyche, nemen die over verzonken steden wel een zeer belangrijke plaats in. Geen land, geen streek bijna, waar we deze herinneringen van vergane steden niet aantreffen. We behoeven niet eens terug te wijzen naar de oudste vermelding van den ondergang eener stad: het bijbelsche Sodoma, dat liggen moet waar nu de Doode Zee haar zout, asphalthoudend water doet golven. In ons eigen land en in Vlaanderen zijn genoeg verhalen in omloop, die onze bewering bewijzen. En om ook nog even buiten de grenzen te gaan: wie kent niet de sage van de verzwelging door het water van Ker-Is (Is, Ys), de stad van Koning Gradlon, door bretonsche zangers in Bretagne, door iersche barden in Ierland geplaatst. Hersart de Villemarqué heeft het oude bretonsche lied, dat deze catastrofe verhaalt, in den oorspronkelijken tekst met vertaling opgenomen in zijn voortreffelijken bundel „Barzar-Breiz. Chants populaires de la Bretagne". Maar niet alleen om haar groote verspreiding zijn de verhalen over verzonken steden van zulk belang voor de volkskunde, vooral om haar duidelijk-uitgesproken zin en betekenis treffen zij ons. Het is namelijk opmerkelijk, dat bij al deze sagen telkens en telkens sprekend blijkt, hoe voor de primitieve volksziel, straf volgt na de zonde, commune misdrijving juist voor de gemeenschap haar noodlottige gevolgen doet intreden. Het al te weelderige leven, luxueuse verfijning, voortdurende brooddronken feestgelagen, uitspattingen zijn gewoonlijk de oorzaken, die een stad ten gronde doen gaan. Vooral als daar bijkomt een minachtende behandeling voor de kostelijk-eenvoudige levensmiddelen, die de natuur voortbrengt: Koren, brood, melk. Denk slechts aan het Vrouwenzand bij Stavoren. Miskent zoo'n stad daarbij nog de meest-elementaire wetten als die der gastvrijheid, dan is de gruwel ten top gestegen. Het diepste bewustzijn van den mensch verzet zich dan tegen zulke wandaden, eischt een onverbiddelijke en afdoende wraak over zulke ootereende tooneelen. Dan is de ondergang nabij: zee of afgrond doen haar werk en van de pralende, zich uitlevende stad blijft slechts de herinnering en bij tijden een flauw gelui van klokken uit de diepte. Een tiroolsche sage over een verzonken stad, die ik tot

nu toe nergens gepubliceerd heb gevonden, moge ter illustratie van het bovenstaande, hier een plaats vinden. — De toerist die zijn omzwervingen door het Ötztal, de grootste landschap om Vent te bewonderen, zal er licht toe komen de weinig-zware tocht over het Ramol-joch (3194 M.) te maken, die hem in het smalle Gurgltal brengen zal. Het bergpad zal hem voeren langs den grooten Gurglferner, een wonderlijk gespleten en grillig gevormden gletscher. Weinig zal hij vermoeden, dat het volksverhaal daar onder die geweldige ijsmassa een stad begraven laat liggen, die zulk een einde om

haar gruweldaden ruimschoots verdiende. Een stokoude vrouw, ondanks haar hoogen leeftijd nog 't middelpunt van haar hof en huis, een eenvoudige, sterke vrouw van de stille dalen, deed me in haar ruime woonkamer met merkbaar genoeg en een zeker geloof in wat zij van jongsaf gehoord had, het volgende verhaal. — Waar nu de groote Gurglferner is, lag vroeger de stad Tannenee. Een goed-gebouwde stad, rijk en groot geworden door het werken en stage zorgen harer nijvere burgers. Maar, zoo het meer gaat: 't zijn sterke beenen die de weelde dragen. Bedwelmd door den grooten rijkdom, die hun vaders verworven hadden, sloegen de jongeren over tot overdaad en brasserijen, en maakten van het jaar een doorlopend festijn. Ouderen schudden wel hun hoofden over zooveel lichtzinnigheid, maar onnadenkend leefde men voort, en eer 't een menschenleeftijd verder was, dacht niemand in de stad aan iets anders dan aan genieten, feestvieren en zijn dagen in darterheid verdoen. Zoo slecht werden de inwoners, dat zij uit pure weelderigheid de beste levensmiddelen vermorsten en de goede melk roekeloos over de straten lieten loopen. Als een vreemdeling kwam van verre reis, weigerden zij hem onderdak en spottende woorden gaven zij den moeden man op zijn verderen tocht mee. Lang kon dat niet duren. Op zulk een uitdagende levenswijze moest een antwoord volgen . . . Toen heeft het negen dagen en negen nachten gesneeuwd en gehageld. Woest en wild joeg de sneeuw neer, de hagelkorrels ratelden op huizen en straten, sloegen samen tot een ijzige massa, onafgebroken. Langzaam is de sneeuw- en ijslaag gestegen, tot de ramen der huizen, tot de daken, hooger nog . . . en toen op den negenden dag menschen van elders toevallig kwamen, zagen zij bij 't overschrijden van den berg-rand, nog slechts den toren van 't stadhuis even boven den Ferner uitkomen. De sneeuw viel in zachte, langzame vlokken. Voor wie goed

luisterde, was vaag van onder het ijs, klokgelui te hooren. Van deze verzonken stad gaat nu nog het volksgezegde:

o Tannenee, o Tannenee,
liegt in Eis und Schnee.

MR. JAN VAN CAMPEN.

Foto C. Steenbergh.

POORTJE VAN HET OLD-BURGERWEES-
HUIS TE LEEUWARDEN.

Ontvangen boeken.

Van J. B. Wolters' Uitg. Mij. Groningen, den Haag, ontvangen wij van de serie Plantkunde door dr. J. Botke, leeraar middelbare landbouwschool te Groningen, deel II B. (Bijzondere tuinbouwplantkunde), behorende tot de Nederlandsche Land- en tuinbouwbibliotheek.

Het Old-Burger- en het Nieuw-Stads-Weeshuis te Leeuwarden.

HET was Auck Peters-dochter, de vrouw van Liewwe Liewwezoon, die bij testament van 13 November 1534, den grondslag legde voor het eerste weeshuis binnen Leeuwarden. In dit breedvoerig testament bepaalde zij o.m.

... Item oort is myn wille, dat ick die twe husen mit schur ende hoof, also als ick die coft heb, dat men daer sael inhouden aecht ofte tien, myn ofte mer, soe vel als die Byfelslieden gud duncket arme Weskynderen, sunder vader ende mueder, mit een biuarster: ¶ Item, dese weskynderen sal men dar mit simpele portie onderhouden, die buck vol, ende mit warme dichte clederen, als mit eenen pels ende roeck, hoesen ende schungen costliker laken dan Dempster, ¶ Item, dese elendighe weskynderen sal men dar onderhouden, ondertyt dat ze twalef off vierteyn iar olt sint, ende binnen dese tyt sullen die Bifelsluden dar op sienf dat dese weskyndere leren spinnen, linnen ende wollen naeyen, banckwerck ende breyden, wasken ende schuren, huetslichen, ende toe schole gan (om die geboden Godes, die gelof ende dat vader onse) toe lezen, ende schriuen, die dar toe geschicket synt, ende laeten sie doch niet ouer, holter een gude scarpe rude by Ende als dan totten eende van deze xii ofte iij, hit alder hogeste vierten iaren, sullen die Byfels-lieden die kynderen utsetten ende laeten se dienen, ofte hoe sy dan die coste erlichst erigen können.

¶ Bovenstaand is een klein stukje uit dit zeer merkwaardig testament. Hieruit blijkt, dat de opzet zeer bescheiden was en de opvoeding der weezen zeer eenvoudig moest zijn. Auck Peters-dochter ving zelf de taak nog aan in de maand Mei van het jaar 1535. Zij betrok twee panden nabij de Weerd, in welke woningen zij reeds enkele jaren tevoren de zorg voor een paar weeskinderen op zich had genomen. Na haar overlijden, 15 September 1538, kon tot uitvoering van haar uitersten wil worden overgegaan overeenkomstig haar verlangen. ¶ Haar wensch, dat hare fundatie door weldaden van anderen mocht vermeerderen, kwam in vervulling. Dank zij vele en milde schenkingen o.m. van Saepck van Itma, weduwe van Jemme Herjuwsma en Douwe Burmania, kon reeds in 1563 tot het bouwen van een grooter weeshuis worden overgegaan. Na dertig jaren bedroegen de inkomsten reeds het 12-voud van die van 1560. ¶ Deze gunstige omstandigheden brachten bij het Stadsbestuur het plan naar voren, om te trachten ook voortaan de Stadsweezen in het Weeshuis te doen opnemen. Hier-tegen had de voogdij ernstige bezwaren en zij wenschte in 1580 dan ook af te zien van de toezegging, dat $\frac{1}{3}$ der geestelijke goederen aan het Weeshuis zou vervallen, omdat hieraan door de Stedelijke Regeering de voorwaarde was verbonden, dat het Weeshuis voortaan ook de stadsweezen moest opnemen. ¶ De Magistraat gaf evenwel de poging niet op en het mocht hem gelukken in 1596 eene overeenkomst te treffen met het Bestuur van het Weeshuis, waarbij het Weeshuis-bestuur zich bereid verklaarde tot het opnemen van stadsweezen, waartegenover de Magistraat zich verbond om de tekorten, die uit deze regeling zouden voortvloeien, voor zijn rekening te nemen. Het aantal weezen steeg belangrijk en in 1634, toen het aantal was ver-viervoudigd en tot 150 was gestegen, moesten de gebouwen worden uitgebreid, welke verbouwing op kosten van de Stedelijke Regeering geschiedde, terwijl bovendien jaarlijks een subsidie uit de gemeentekas werd gegeven. ¶ Deze vaste subsidie was de oorzaak, dat het aantal vaste giften en ook het aantal legaten belangrijk terugliep, ja dat bijna geen giften meer werden ontvangen. Hierom besloot de Voogdij in 1648 om, in afwijking van de bestaande regeling, alle giften

en legaten niet meer in de gewone rekening op te nemen, maar deze te gebruiken tot versterking der fondsen van het Weeshuis. Het verwachte succes bleef niet uit en weldra kwamen wederom giften en legaten in. Maar tengevolge van dit besluit werden de jaarlijksche tekorten belangrijk grooter en moest de subsidie telken jare worden verhoogd. De Magistraat eischte van de Voogdij, dat deze het genomen besluit zou intrekken, doch deze was hiertoe niet bereid. Daarop besloot de Stedelijke Regeering de subsidie te weigeren, waarop het Weeshuis besloot geen stadsweezen meer op te nemen. Dit conflict, dat eenige jaren duurde, waarbij de Magistraat trachtte op allerlei wijze zijn wil op te dringen, werd niet

opgelost, zoodat het Stadsbestuur door het toenemend aantal Stadsweezen genoodzaakt werd een eigen Stads Weeshuis te stichten. ¶ Het oude Weeshuis herkreëg zijn oorspronkelijk karakter van particuliere instelling, waarin, behoudens enkele uitzonderingen overeenkomstig testamentaire bepalingen, voortaan alleen weezen van burgers uit Leeuwarden werden opgenomen, waardoor het den naam van Old-Burger Weeshuis verkreeg. Het aantal weezen verminderde tot op één vierde deel en de vermeerdering der fondsen maakte het mogelijk, dat op ruime wijze in de behoeften kon worden voorzien. De kapitaalvorming is steeds vooruitgegaan, zoodat na den Franschen tijd, die ook van het Weeshuis groote offers vroeg, de Weeshuisfinanciën nog in goeden staat verkeerden, en ook thans is het Old-Burger Weeshuis een instelling, welke ruim in staat is aan het haar gestelde doel te beantwoorden en bij de stichting van onderscheiden nuttige instellingen in Leeuwarden, o.m. de Ambachtsschool, financiëlen steun heeft verleend. ¶ De gebouwen werden in 1672 geheel vernieuwd en er werd door de Voogdij een fraaie poort aangebracht. Het verblijf van Fransche soldaten van Maart 1795 tot einde 1808 bracht de gebouwen in slechten staat. Ondanks het aanbren-gen van verbeteringen, bleek toch verandering of verbouwing gewenscht. Toen, met de uitbreiding der stad naar het Zuiden, het terrein tusschen Zaailand en Willemskade door de Gemeente werd verkocht, besloot de Voogdij in 1873 tot aankoop van een deel dier terreinen voor 33500 gulden. In hetzelfde jaar werd tot de aanbesteding besloten en in 1876 werd het nieuwe gebouw, dat geheel naar de eischen des tijds met ruime lokalen en een flinke speelplaats werd ingericht, in gebruik genomen. Het oude gebouw werd aan de gemeente Leeuwarden overgedragen voor 30 000 gulden, behoudens het in 1672 gestichte poortje, dat aan den zijgevel in de Zuider-

Foto C. Steenbergh.

MEISJE VAN HET OLD-BURGERWEESHUIS.

straat werd aangebracht. Dit poortje, dat versierd is met fraai renaissance ornament, heeft boven een getoogd fronton een drietal kinderfiguren, die een draperie ophouden, en draagt het volgende opschrift:

DE HEEREN

EBEUS GLINSTRĀ, WILLEM VAN VIERSĒN
JOHANNES MAMMINGA, SYBRANDUS HITTINGA,

DE MEVROUWEN

JCHĀNNA VAN VIERSĒN, FOKELTJE FAETSMA
GEERTRUID VAN MECKMA, SUSĀNNA VAN BURMANIA

als tegenwoordige Weesvaders ende Moeders

Hebben deze poort vernieut en gegeven
in 't jaer ons Heeren 1672.

¶ Zooals boven reeds is vermeld, had het conflict tusschen

de Stad en de Voogdij van het bestaande Weeshuis tengevolge, dat de Stad naar een eigen Weeshuis moest uitzien. Bij besluit van 30 November 1671 werden gecommiteerden aangewezen om een „bekwame” plaats uit te kiezen, waar de Stadsweezen konden worden onderdak gebracht. Gecommitteerden beproefden eerst nog eens, of met de voogdij van het bestaande Weeshuis overeenstemming was te verkrijgen. Toen deze poging mislukte, zagen de heeren zich genoodzaakt het voorstel te doen, om een eigen Stads-Weeshuis te stichten. Vooral in die jaren, toen het aantal Stadsweezen, mede tengevolge van de heerschende oorlogen, was gestegen tot ruim 200, moest er in de weezenverpleging worden voorzien, omdat het stelsel van uitbesteding te veel toezicht eischte en van een behoorlijke opvoeding niets terecht kon komen. Den 10en Maart 1674 werd besloten tot stichting van een eigen Stads-Weeshuis. Omdat dit veel geld zou kosten, werd een beroep gedaan op de milddadigheid der burgerij door middel van een „*Versoek tot een vrijwilligen en liberalen gifte tot stichting van een Weeshuis*”, dat drie weken na de beslissing werd verzonden en in de kerken voorgelezen. Augustus d.a.v. bleek, dat de inzameling 28041 gld. had opgeleverd en de raming van kosten met ruim 40 gld. had overtroffen. Tien dagen na dien trokken gecommiteerden er op uit tot het aankopen van materialen, terwijl eenige huizen werden aangekocht, welke gelegen waren naast het Pesthuis. Dit vormde met de woningen één complex. Bij resolutie van 11 Jan. 1675 werd tot afbraak van dit complex besloten, waarna reeds in Maart met den bouw werd begonnen.

M. BRAAKSMA.

(Slot volgt).

Tegenwoordigheid van Geest.

MEN leest dikwijls in de kranten over menschen, die door hun tegenwoordigheid van geest treinbotsingen op het laatste moment wisten te voorkomen, of kinderen redden uit het water, of oude lieden uit een brandend huis, maar ik heb dan toch onlangs een staaltje van tegenwoordigheid van geest van een eenvoudigen dorpspolitieaan meegemaakt, dat zeker ook niet onvermeld mag blijven. Door allerlei intieme omstandigheden kan ik den naam van het dorpje waar het zich afspeelde niet noemen en de naam van den dorpsdiender blijft ook beter onvermeld, maar het relaas van zijn schitterende tegenwoordigheid van geest kan ik toch niet langer voor me houden. ☞ Er is dan ergens een klein dorpje, in een boschrijke streek, waar we des Zaterdag wel eens heen gaan om te jagen. Er is een herberg „In den borrelenden jager” genaamd — waarbij het werkwoord „borrelen” dan slechts een zeer verwijderd verband houdt met de dagelijksche bezigheid van de bron — en in die herberg wacht ons na de jacht een goed maal. Na dat maal begeven we ons dan nog wat in de gelagkamer en mengen ons onder de inheemsche bevolking. Wij leggen een kaartje met den spekslager, of wij bespreken de internationale politiek met den dorpsmeester of met de wethouders. Daarbij drinken wij bier, of fladderak, of „brandewijn met”, hetgeen brandewijn met suiker beteekent. ☞ Eenmaal, toen een der wethouders jarig was, hebben we rooden wijn gedronken, en daarbij had ik voortdurende visioenen van kolommen-lange berichten over massa-vergiftigingen, welke den volgenden dag wel in de kranten zouden verschijnen, maar het is gelukkig goed afgelopen met wat hoofdpijn. ☞ Wanneer we zoo'n Zaterdagavond in de herberg „In den borrelenden jager” zitten, dan is die kleine gelagkamer in minder dan geen tijd stoom-warm, dikke blauwe rooksluizen hangen om de lampen, ja het staat er weldra zóó vol rook, dat je van de hoeken bij de deur uit den dikken rooden waard, die altijd in hemdsmouwen is, nauwelijks kunt onderscheiden in zijn buffet, dat volstaat met karaffen, flesschen en glazen, en waarvan de aanblik alleen al den dorst zoo lekker kan opwekken. ☞ Zoodat ik maar zeggen wil, dat die Zaterdag-avonden in de dorps-herberg buitengewoon gezellig zijn. En de gezelligheid bereikt haar toppunt, wanneer we dan allemaal, boeren, wethouders, schoolmeester, jagers, jachttopzieners, en wie er verder maar aanwezig is, een „kurkje” op het biljard gaan spelen. Een „kurkje” op het biljard, dat is één van die aangename spelen, welke men aan lezers, die ze wel kennen natuurlijk niet behoeft uit te

leggen, en die men aan lezers, welke ze niet kennen, toch niet op papier zou kunnen expliciteeren. Er komen caramboles bij te pas, en een kurkje dat door den bal omgeworpen kan worden, en op dat kurkje liggen drie kleine dobbelsteentjes, en het aantal oogen van die dobbelsteentjes — enfin, er komen berekeningen bij te pas, waarbij vergeleken de berekeningen voor de Dawes-plan-betalingen kindersommen zijn, men kan er verder „veine” en „déveine” bij hebben, en alle primitieve hartstochten van het spel worden er terdege bij ontketend. En wanneer we nu op zoo'n Zaterdag-avond onder veel rumoer en goedaardig gescheld en geschetter een „kurrekie” spelen, met een vijftiental spelers, dan wil het wel eens gebeuren dat wij op het sluitings-uur, dat om middernacht valt, nog niet heelemaal met onze partij klaar zijn. ☞ Om klokke twaalf komt de dorpsdiender met zijn goedmoedige toet van blozenden grijsaard om de deur kijken en zegt met zijn stentorstem boven het rumoer van stemmen en ballengeklots uit: „'t Is twaalf uur heeren, 't is de hoogste tijd”. En dat klinkt dan natuurlijk wel eens erg teleurstellend, wanneer we midden in een mooie partij van het edele kurkspel bezig zijn. En daarom speelt zich dan steevast op Zaterdag-avond dezelfde scène af. Met gemoedelijke luidruchtigheid wordt de dorps-smeris uitgenoodigd om even binnen te komen, en onder een zwak protest zijnerzijds doet hij dat ook. Dan komt de waard uit zijn buffet en doet de deur op slot om te voorkomen dat nog anderen, on-ingewijden, zouden weten binnen te dringen, en daarna schenkt hij den diender een groot glas „brandewijn met” in. Daarop spelen wij rustig door, als het ware veilig onder de vleugels van den Heiligen Hermandad. En omdat het dan toch zoo rustig en veilig is, beginnen we nog wel eens, lang na het sluitingsuur, een nieuwe partij, waarbij de diender dan maar prettig en paisibel „brandewijntjes met” zit te lurken. ☞ En nu ben ik gekomen aan dien Zaterdagavond waarop de eenvoudige dorpspolitieaan gelegenheid kreeg om zijn groote tegenwoordigheid van geest te toonen. We waren weer vol ijver met de edelsten der bevolking aan het nobele kurkspel bezig, en de diender was om twaalf uur binnen gekomen, en hij was gaan zitten om aan zijn competente portie „brandewijn met” te beginnen, en wij speelden door, met de deur op slot. De rook werd steeds dikker, de hoofden werden rooder, de stemming opgewonden. Hoe laat het al was, wisten wij niet, toen er luid en nadrukkelijk op de deur werd geklopt. En direct daarop nog eens. Er viel een stilte, en de waard werkte zich uit zijn tapkast

naar de deur toe. Hij keek door het luikje en sprak het woord, dat een goede Hollander zegt, wanneer hij in het donker hard zijn scheen stoot. Daarop hoorden wij hem gesmoord zeggen „De marechausee”, terwijl hij de deur wel moest openen, al ging het dan niet van harte. ☞ Onwillekeurig keken we naar de klok: het was half drie geworden, en we voelden de situatie pijnlijk aan. Twee-en-een half uur na sluitingstijd, hazardspel, drank op tafel, een veldwachter, die een pikketanusje mee zit te vatten, neen, dit was werkelijk niet het moment om de marechausee op bezoek te krijgen. ☞ Twee marechausee's traden binnen en keken de situatie ietwat ironisch aan. „Gezellige boel hier”, meende de eerste. Wij zwegden bedremmeld. — En toen kwam ineens een luide stem uit den hoek bij het buffet, het was de stem van den dorpsdiender en die sprak: „Goeienavond, collega's. Ik was je net effe voor met die heele partij hier te constateeren”. ☞ De marechausee's schrikten waarsachtig ervan. Maar de dorpsdiender had zijn boekje al in de hand, likte eens aan zijn potlood en donderde den jager, die het dichtst bij hem stond, reeds toe: — „Allo, je naam en je woonplaats. Jullie zulle d'r meer van hooren!” En hij begon met groote vaart, en een ietwat onzekere hand, van de „brandewijntjes met”, namen te noteeren. — „Ik had de deur maar op slot gedaan, want anders had je nog kans dat er een paar uitknepen ook”, voegde hij er met de zware stem van de macht aan toe tegen de collega's, die hem minzaam en collegiaal groetten, en de zaak verder aan zijn wijs beleid overlieten door heen te gaan. ☞ De dorpsdiender deed daarop voorzichtig de deur op slot, en hield met een veelbe-teekenend gebaar zijn leege glas voor aan den herbergier.

E. VAN LIDTH DE JEUDE.

Foto C. Steenbergh.

OLD-BURGER WEES-
MEISJE. UITGAANS-
KLEEDING.

ASPECTEN VAN BOMBAY.

III.

ONDER de inlandsche bedienden, die in de eetzaal van het Bombaysch hôtel hun „sahib” of „memsahib” — „heer” of „mevrouw” — bedienen, ongekend de dienaars van het hôtel-zelf voor de pas aangekomen gasten, die nog niet van personeel zijn voorzien, treft vooral de Rasjpoet door zijn fiere gestalte en de strenge waardigheid van zijn mannelijk gelaat met den kunstig omgerolden zwarten baard. Statig bedient hij zijn heer, zelf een heer onder zijn volk, hooghartig maar niet hoogmoedig, ofschoon schuw voor de aanraking met knechten van lager orde dan hij. Hij is Islamiet, doch de practijk van den Islam heeft in Hindoestan veel van het Indisch „kasteen”-verschil overgebracht in den Mohammedaanschen, zelfs in den Christelijken godsdienst. De Rasjpoets komen uit Rasjpoetana (het „Land der Koningszonen”), een der Britsch-Indische provinciën, en men ziet het hun aan, dat zij van welgeboren ras zijn. Maar van verder nog zijn de bedienden hier in het hôtel gekomen, Kinderen van Azië: uit het „Land van de Vijf stroomen”, den *Panzjab*, uit het Voetland der *Himàlya*, uit *Casjmir* zelfs: ieder met eigen gelaatskleur en trekken, kled en taal, waarin de meester hun thans zijn bevelen geeft om te pronken met zijn taalkennis. Dit doen de Britten gewoonlijk niet: zij spreken met hun inlandsche ondergeschikten in „s Konings Engelsch”, niet, zooals wij, in een meestal gebrekkig Maleisch, onder voorgeven, dat onze „djongos” en „baboos” ons Hollandsch toch niet verstaan. Noteer wèl, dat er hun intusschen geen woord van wat wij onderling spreken ontsnapt. Daar wordt dus in de Bombay-sche hôteleetzaal Hindoestani gesproken en Goezjarathi, Oerdoe en Tamil en een vijftien of twintig andere talen uit het land, dat, beweert men, er twee honderd telt. ☞ Voor de meeste Britten zijn al die „boys”, al komen zij dan ook uit het „Land der Koningszonen”, „nickers”, wier onhandigheid en onbetrouwbaarheid iemands gal doen overloopen. Maar hoewel dan vaak afgesnauwd, slecht behandeld lijken mij die „jongens” niet. Trouwens het is verboden hen te slaan, en zoodra de „sahib” in een oogenblik van teveel ergernis of alcohol en te weinig zelfbeheersching hand of stok op hen legt, loopen zij naar de politie-overheid om zich te beklagen en van hun meester een boete in geld te ontvangen. Er komen gevallen voor van ruwheid. In Madras, in een hôtel, liep een jongen van zijn heer weg onder de verschrikkelijkste vervloekingen op de lippen tegen den dronkaard, die hem den heelen dag stijf schold, die, toen ik hem in mijn dienst had overgenomen, een bediende bleek te zijn van onovertroffen plichtsbetrachting, van wien ik slechts één onaangename herinnering heb, namelijk dat hij een zilveren vork bij een tocht in een huisboot op den Goedaverrystroom in de kabbelende wateren heeft laten verdwijnen. Zoo beweerde de miskende „parel” althans. ☞ Tegenover de enkele gevallen van Britsche ruwheid en onverstandige hoogheid kan ik getuigen, dat de „sahib” of de „memsahib” in Britsch-Indië meestal zijn dienstvolk vriendelijk toespreekt, zij ’t ook met een kwalijk verborgen klank van hoogmoed van het overheerschende ras jegens het overheerschte, zonder daarom minder goed of slechter bediend te worden. Integendeel. ☞ Voor het „tiffin” — het eerste ontbijt — bezoeken de Europeanen dus meestal de Inlandsche stad, schoon zulk een wandeling of tocht door hitte, stof en zwaren dampkring allerminst een onvermengd genoeg is. Ik dwaalde er ook in rond tegen zonsondergang. Welk een leven en beweging, welk een nooit rustende afwisseling van kleur. Bouwpolitie en gezondheidscommissie mogen dan ongevoelig voor wat schilderachtig is, neerhalen wat zij niet goedkeuren, de huizen vormen met hun Hindoesche beeld-

BOMBAY. INDISCHE BULTOSSEN.

groepen, keurig snijwerk en bonte kleuren een overeenstemmenden achtergrond voor het bonte straatleven. Buffelkarren, gesloten haremrijtuigen of auto's, rijwielen, motorwielen: kortom voertuigen van het primitiefste menschedom af tot het nieuwste van locomotie van heden, gaan voorzichtig door het gedrang, al is op de drukste punten de verkeersagent ook te Bombay een bekende figuur. De bruine of zwarte geleiders, half naakt, die voor de inlandsche wagens door Indische bultossen getrokken uitgaan, roepen door het geraas en gewoel heen hun Perzisch-Arabisch „chabardar!” — „Pas op!” — of spreken den hun voorgaanden gemoedelijk toe: „hè, barbier, ga uit den weg!” — „Zeg, vader, pas op!” — „Hè, schrijver, wees voorzichtig!” Zoodat men zou moeten denken, dat iedere voerman persoonlijk bekend is met iederen voetganger der stad, wist men niet, dat iedere „kaste”, iedere stand of beroep in kleinigheden van uiterlijk en kleding te herkennen

BOMBAY. INDISCHE OSSENWAGEN.

valt. Dan onder het voortdreunen van zwaarbeladen buffelkarren met hun fraai gevlekte en prachtig gehoornde dieren, maakt de naakte voorbijganger zich plat tegen een muur, of onachtzaam voetgangers — en het is zonderling op te merken hoè onachtzaam deze menschen, bewoners toch eener millioenenstad zijn! — vlieden als verschrikte vogels weg op het laatste moment.

(Wordt vervolgd).

MAURITS WAGENVOORT.

De legende van de bevolking van de Minahasa.

WAAR de eerste bewoners van het Noordelijkste schiereiland van Celebes vandaan kwamen is nooit met zekerheid bewezen. Wel vermoedt men, dat dit deel van Celebes van de Noordelijker gelegen eilanden uit bevolkt is; de taal en verschillende eigen-

ras toonen een sterke overeenkomst met de bevolking der Philippijnen. In de Minahasa zelf echter leeft de volgende legende voort. ☼ Dicht bij Amoerang, een plaatsje aan de Noordkust, lag vroeger aan het strand een groote platte steen. Als het vloed was, bespoelden de golven dien steen, bij eb trok het water van het rotsblok weg. Als dan de zon erop scheen, begon de steen te zweeten en uit dit zweet ontstond een jonge, mooie vrouw, Lumimu'ut. (lu'ut is zweet). ☼ De jonge vrouw trok rond over het schiereiland, maar voelde zich eenzaam en verlaten. Toen bad ze om een kind, dat haar de eenzaamheid zou doen vergeten. Ze werd bevrucht door den Westenwind en beviel toen van een zoon, dien ze To'ar noemde. (De Westenwind, de Barat, brengt regen en groeikracht voor de Minahasa, vandaar dat hij in de legende wordt beschouwd als de verwekker van Lumimu'uts zoon). ☼ Het kind groeide snel en voorspoedig op. Toen hij den huwbaren leeftijd had bereikt, bad hij den goden, hem een vrouw te geven. Ook zijn moeder smeekte den goden om een echtgenoot, waarmee zij verder door het leven kon gaan. Toen kregen beiden een opdracht. Ze ontvingen een wandelstaf en moesten nu ieder een anderen kant van het land uitgaan, totdat ze weer iemand zouden ontmoeten, die ook een staf in de hand droeg. De staven, die ze kregen, waren even lang. Ontmoetten ze nu op hun zwerftocht iemand met een staf van gelijke lengte, dan mochten ze daarmee niet huwen, want dan waren ze zeker naaste familieleden, maar bleken de staven van ongelijke lengte te zijn, dan mochten ze man en vrouw worden.

☼ Lumimu'ut en To'ar namen beiden hun wandelstaf op en trokken ieder een verschillenden kant van het land in. Lange tijden zwierven ze rond zonder een levend wezen te ontmoeten. ☼ To'ar had een staf van het harde, bijna onverslijtbare ebbehout gekregen en op dezen langen tocht werd de staf niet merkbaar korter. Maar aan Lumimu'ut hadden de goden een tak van de Toeis gegeven. Deze kruidachtige plant, een Zingiberaceae, heeft heel onsterke takken. Tijdens de lange wandeling verschrompelde de staf en sleet ook sterk af. ☼ Eindelijk ontmoetten moeder en zoon elkaar. Ze maten de beide stokken, maar die van de moeder was heel veel korter dan die van den zoon. Ook herkenden ze elkaar niet, want de vrouw was jonger en mooier geworden

en To'ar was inmiddels tot een flinken jongen man opgegroeid. Ze volgden het bevel van de goden op en huwden met elkaar. Uit dit huwelijk werden heel veel zonen en dochters geboren en dat zijn de stamvaders van het Minahasische volk. ☼ Eigenaardig is wel de list van de twee staven van verschillend materiaal, die de goden aan moeder en zoon gegeven zouden hebben. Het begrip bloedschande schijnt ook al bij de oudste bevolking van de Minahasa te zijn doorgedrongen. Om het huwelijk van Lumimu'ut en To'ar aannemelijk te maken, gaf men deze wending aan het verhaal en werd de vrouw ook jonger en mooier, zoodat ze elkaar niet herkenden. ☼ Er zijn nog verschillende andere verhalen in omloop over deze twee personen en duidelijk blijkt daaruit dat Lumimu'ut een verpersoonlijking is van de aarde en To'ar van de zon. Haar bijnaam is ook wel: Si Apo'nimema in Tana', wat zeggen wil „De Vrouwe, die de aarde heeft bebouwd”. Zij werd vereerd als de aardgodin, die de planten en boomen voortbracht en het veldgewas beschermde. Tegenwoordig is bijna de geheele bevolking van de Minahasa tot den Christelijken godsdienst overgegaan, waardoor de meeste heidensche feesten en offerdiensten in onbruik zijn geraakt, maar vroeger speelde Si Apo'nimema een groote rol bij de tuinoffers. Haar beeld kwam voor als knop op den staf, die gedragen werd door de priesters, die alle tuinoffers hadden volbracht. Die knop was van koper en had een platten vorm. ☼ Si Apo'nimema had een gezicht aan voor- en achterzijde, want zij kende het verleden en de verborgen toekomst. De staf met het beeld werd tijdens de tuinofferfeesten door den priester overhandigd aan de tuinpriesteres, als zij tijdens het Maengket, een der offerzangen, bezield werd door „Si Apo'nimema in Tana'” en haar dan tijdelijk op aarde vertegenwoordigde.

Naverteld door C. H.

Foto J. Vijverberg.

KLEINE KAREKIET BIJ HAAR NEST.

De kleine Karekiet.

ACROCEPHALEUS S. STREPERUS.

EEN muisvaal vogeltje, althans de bovenzijde; de onderdeelen zijn lichter, het keeltje is wit, wat de afb. duidelijk doet zien. Als insecteneter is het ook wel genoodzaakt, den winter in milder klimaat door

te brengen. Het vertoeft bij ons van eind April tot October en is dan overal te vinden, waar rietvelden en slooten zijn. Uit den aard van dit terrein volgt, dat men het vogeltje bijna niet ziet. Maar van den morgen tot den avond laat het onverdrotten zijn luid: „karre, karre, kiet” weerklinken, waarmee het overduidelijk van zijn aanwezigheid blijk geeft. ☼ Als men in kinderversjes en liedjes, waar er sprake is van een vogelnestje, spreekt van „een schommelend wiegje”, dan is deze vergelijking wel het meest treffend voor het nest van de karekiet: het hangt, minder of meer hoog boven het water, stevig bevestigd tusschen vier of vijf rietstengels en schommelt bij den minsten zucht van den wind met deze mee. Het kan zoowel tusschen levende als doode stengels gebouwd zijn. Maken bij eenzelfde nest zoowel doode als levende stengels de „steunpilaren” uit, dan ligt daarin in de naaste toekomst een onheil besloten. ☼ Ik trof eens zoo'n nest aan, heelemaal scheef hangend tusschen drie stengels. De eieren vielen er bijna uit. 't Was duidelijk, dat er een vierde geweest was, een deel van den neerhangenden rand was weggerukt. Onwillekeurig — of misschien niet onwillekeurig — keek ik naar boven. En jawel, een voet hooger hing de weg-

gerukte pluk aan den vierden stengel, — een levenden, die dus doorgeschooten was, met zulk een kracht, dat hij een brok van het nest had afgescheurd. ☞ Heel vaak maken grassprietjes en worteltjes de eenige bouwstoffen van het nest uit, doch op zijn tijd weet het vogeltje ook handig gebruik te maken van toevallige omstandigheden. Ik vond eens een nestje in een vijver naast een kleine weide, waarin den heelen zomer door een schaap liep. Dit verloor af en toe wel een plukje wol aan dorens en prikkeldraad. En de kleine schelm uit het riet had die wol zoo kwistig aan zijn nest verwerkt, dat men gezegd zou hebben, dat het een wollen nestje was.

J. VIJVERBERG.

Mevrouw Marianne

DOOR

26) M. C. VAN ZEGGELEN.

(Slot).

„WAT altijd in m'n gedachten is, kan licht in woorden worden omgezet. Ik praat niet graag over onverschillige dingen. De menschen vinden me stil. Ik weet 't wel. — Over mijn vrouw kan ik altijd spreken omdat ik altijd aan 'r denk". De hond kwam bij hem, legde den kop op zijn knie: „Ja Thel, wij praten over de vrouw . . . Als ik dat woord zeg, komt hij bij me. Dan troosten we elkander . . . maar het mislukt altijd altijd — we vinden haar niet terug en toch is zij altijd bij ons. Ja . . .” ☞ Er was weer een stilte. De Rave wachtte en na eenige seconden schrok hij even van Floris' stem, want die was anders dan zoeven, niet hard, maar anders, er was iets gedecideerd in. Het was een stem die een verhaal ging doen, een kort verhaal van droefheid, van geluk, en van afscheid en het werd niet onderbroken door de Rave, althans niet door woorden, soms door een gebaar, soms door een vragenden blik, die terstond door Floris begrepen en beantwoord werden. ☞ „Nadat David verdronken was, is Marianne veranderd, tenminste veranderd in de oogen van anderen. Ik weet dat zij toen eerst zich zelf is geworden. De band tusschen haar en David was zoo sterk dat zij zelfs zijn sterven gevoeld heeft en zij op dat zelfde oogenblik ook gestorven en herboren is geworden. Zij zag toen eindelijk in dat de man met wien zij getrouwd was, niet de man was bij wien zij paste. Zij had dit al eerder, toen David nog leefde, vermoed, ja, de Rave, ik weet dat dit vermoeden flauw bij haar opgekomen was door jouw bezoek . . . ja, ik weet wat je met haar besproken hebt, zij heeft me alles verteld; na jouw bezoek heeft de gedachte haar telkens beslopen: „ben ik wel gelukkig met Mees? Waarom ben ik met hem getrouwd?" En, toen is zij ook tot de ontdekking gekomen dat hij haar ontrouw was. Maar dit alles was nog geen reden voor haar van hem af te gaan. Zij beseftte haar koelheid tegen hem en ze zocht de schuld bij zich zelf, zooals ze trouwens altijd deed in 'r leven, en juist in dien tijd wist ze dat ze Moeder zou zijn. Het groote geluk daarover heeft haar een oogenblik verblind; zij dacht dat nu alles goed zou worden . . . Toen kwam die slag, de schipbreuk.

David ontviel haar. David die alles wist van haar strijd en haar hielp. Kort daarop, een maand te vroeg, is haar zoontje geboren, François David. Het heeft maar een week geleefd en iedereen verwachtte dat Marianne als krankzinnig van droefheid zou zijn. Maar zij verrees er uit, wonderlijk kalm, bijna blijmoedig, tevens met een vaste overtuiging dat zij een ander leven beginnen moest, dat zij den man dien ze onrecht had aangedaan door met hem te trouwen zonder liefde, misschien om David te redden, zijn vrijheid terug moest geven. Eerst had iedereen haar ontzien om de slagen die haar hadden getroffen, doch toen zij haar voornemen bekend maakte bij de familie en bij Mees, stuitte zij op tegenkanting. Mees zelf was radeloos. Hij wilde niet scheiden.

Hij kwam natuurlijk toen het te laat was, tot het inzicht welk een schat hij aan Marianne gehad had, en de familie, Dominé Hoogland, Moeder Antje, de Grootouders, de vrienden, alles dwong haar te blijven. Een gescheiden vrouw, zoo werd haar voorgehouden, werd met den nek aangezien, het huwelijk was heilig . . . ja daar hadden zij gelijk aan, maar niet het schijnhuwelijk . . . en bijna, bijna was zij bezweken, want je weet hoe lief Marianne hen allen had en je weet, of misschien weet je het niet, dat haar Vader denzelfden karaktertrek had als zijn kind. Hij was koppig. Hij hield vol. Dat had hij eens bij David gedaan toen zijn zoon hem dwars zat in de studentenjaren, nu deed hij het weer nu Marianne haar huwelijk wilde verbreken. Dit was niet alleen aan hem te wijten. Marianne liet alleen de voor haar eenige reden gelden, dat zij niet van Mees hield en verborg dus voor haar ouders de wreede waarheid dat hij werkelijk minderwaardig was. Toen zij later alles wisten, hebben zij anders geoordeeld! Mees was ook werkelijk Marianne niet waard . . .” ☞ De Rave verschoof op zijn stoel, want Floris zweeg en hij zag dat de hond tegen dien stoel opstond, dat hij zijn zwarten kop tegen den arm van den baas legde. — „Nee, nee, 't is goed, Thello, de baas meent dat niet. De baas zal geen kwaad zeggen, de baas zal alleen van de vrouw vertellen, hoor, goed zoo en stil maar . . . en bijna was Marianne bezweken. Zij wist hoeveel verdriet zij iedereen zou moeten doen, ze voelde dat ze al die liefde niet zou kunnen weerstaan, en zonder afscheid te nemen is zij stil heengegaan. — Ik had haar Lindenhof aangeboden. Daarheen is zij gevlucht en zij heeft er rust gevonden, innerlijke rust, want zij had niet afgedaan met de wereld die zij meende vaarwel gezegd te hebben. Mees wilde niet scheiden en daar zij hem niet van overspel wilde beschuldigen, maar op haar recht stond van een man af te gaan voor wien zij geen liefde gevoelde, waren er voor 'de wet geen termen aanwezig van hem te scheiden. Haar ouders sterkten hem in zijn opzet, want zij meenden te goeder trouw dat hun Marianne door David's dood, ontoerekenbaar was geworden. Zij schreef hun allen, maar zij kreeg geen antwoord, alleen Tom, haar broer, bleef haar schrijven. Dat was haar troost. Zij hoopte eens te overwinnen en zij had nog een anderen troost — het kindje . . .

Foto J. Vijverberg.

KLEINE KARKIETEN BIJ HUN NEST MET JONGEN.

veel verdriet zij iedereen zou moeten doen, ze voelde dat ze al die liefde niet zou kunnen weerstaan, en zonder afscheid te nemen is zij stil heengegaan. — Ik had haar Lindenhof aangeboden. Daarheen is zij gevlucht en zij heeft er rust gevonden, innerlijke rust, want zij had niet afgedaan met de wereld die zij meende vaarwel gezegd te hebben. Mees wilde niet scheiden en daar zij hem niet van overspel wilde beschuldigen, maar op haar recht stond van een man af te gaan voor wien zij geen liefde gevoelde, waren er voor 'de wet geen termen aanwezig van hem te scheiden. Haar ouders sterkten hem in zijn opzet, want zij meenden te goeder trouw dat hun Marianne door David's dood, ontoerekenbaar was geworden. Zij schreef hun allen, maar zij kreeg geen antwoord, alleen Tom, haar broer, bleef haar schrijven. Dat was haar troost. Zij hoopte eens te overwinnen en zij had nog een anderen troost — het kindje . . .

Welk kindje, meen je? Mees was er de Vader van en Annette, een gewezen dienstbode, de Moeder. Dat kindje had ze tot zich genomen. Het was twee maanden ouder dan haar eigen zontje en het heette Frans, dus het droeg bijna denzelfden naam als haar kind François David. Een half jaar heeft zij moeten wachten eer de scheiding tusschen haar en Mees een aanvang nam. Opeens ontving zij een brief van hem, dat zij hem gerust mocht aanklagen, want dat hij wilde trouwen met Juffrouw Wedelwende, een oude kennis, en opeens, zonderling, was alles verbroken tusschen hen. Toen is Marianne ernstig ziek geweest. De spanning scheen te groot te zijn geweest. De trouwe Gees is bij haar gekomen en heeft haar opgepast en op een goeden dag zijn Dominé Hoogland en Moeder Antje ook gekomen. Marianne had haar ouders weergevonden . . . er is een gelukkige tijd voor haar aangebroken . . . de tijd van de brieven aan mij . . . Wij wisten dat we van elkander hielden. In ons hart waren wij man en vrouw, waren wij het altijd geweest. Van het oogenblik af dat ik Marianne gezien had, op haar twaalfde jaar, toen ze in haar Moeder's atelier kwam, voorzichtig vier sneeuwkllokjes dragende in haar kinderhanden, wist ik dat zij de vrouw van mijn hart was en door alle verwijdering heen heb ik altijd geweten, eens zou het gebeuren, eens zouden weelkaar vinden! Zelfs toen ik na David's dood in Holland gekomen en weer hierheen was gegaan, wetende dat Marianne nooit de mijne kon zijn omdat ik hier 'n vrouw had waar ik voor zorgen moest, zelfs toen schemerde er iets in me dat op het lichtende geluk geleeke van de toekomst, en toen ik in Parijs terugkwam en de vrouw die mij bond niet meer vond, omdat zij was heengegaan, weer in den modderpoel verzonken was, waaruit ik haar had opgehaald, laaide dat toekomstig geluk als een vreugdevuur voor me op, maar Marianne was toen nog niet vrij en ik wachtte. Ik maakte haar geen deelgenoot van dat heengaan. Zij wist niet dat ook ik vrij was, tot het oogenblik daar was waarop ik haar kon naderen. Wij hebben elkaar liefgehad door alles heen, en toen ik haar schreef dat ik komen zou, leek het ons alles zoo natuurlijk, dat wij niet over een huwelijk spraken omdat dit woord geen nieuwe phase voor ons aankondigde. Zij stond op het vlondertje voor Lindenhof met het kind op den arm toen ik door den ouden bootzman werd overgezet en toen ik eindelijk bij haar was, voelde ik het gezicht van 't kindje tegen mij aan: „Geef Vader een zontje”, en Thello, ja Thello die bij haar op Lindenhof gebracht was, Thello kwam ook aan. Hij moest den baas goeden dag zeggen . . . ja Thel, beste hond, stil, stil, het was onze vrouw, niet waar . . . ?” De hond was opgesprongen. Floris rees ook op. De Rave zat stil, de handen op de armléuning van den stoel. Floris stond met den rug

naar hem toe en zag het venster uit. Othello wachtte doodstil naast den baas, maar opeens keerde Floris zich om. — „Wij zijn een jaar gelukkig geweest, te gelukkig misschien, toen hebben ze op een dag het kind van haar weggehaald. Het was drie jaar. Het praatte en het was zoo pienter en wij dachten niet anders of het was ons kind, maar de Moeder eischte het op en de Vader had er de machtiging toe gegeven. Wij hadden nooit iets van de Moeder gehoord. Het is van Marianne losgescheurd en daarop is zij . . . zij van mij losgescheurd . . . Ze is weer ziek geworden . . . Ze is op Lindenhof gestorven . . . ik heb 't verkocht — 'k ben hier weer teruggekomen. Thel is meegegaan, het eenige dat ik van 'r heb . . .” Er volgde een lange stilte. — Floris stond nog altijd rechtop. De Rave, in den stoel voorovergebogen, vroeg zacht: „En de brieven?” — „Wij hadden ze samen vertaald en met haar goedvinden zouden ze uitkomen. Ik vond ze zoo mooi”. — „Zij zijn prachtig!” zeide de Rave. — „Zij zijn haar hart”, zeide Floris. De Rave stond op en hij zocht naar Floris' hand. — „Kerel, vergeef me . . . ik . . . ik heb niet gedacht, ik heb niet geweten . . .” — „Niemand heeft geweten, geweten wie ze was . . .” zei Floris. — De Rave boog het hoofd en hij zag dat Othello naar hem opkeek. — „Zij heeft het zelf niet geweten, Floris. Zij heeft mij eens gezegd dat ze geen hart, geen echt vrouwenhart had”. — „Kom mee”, zeide Floris, „je moet haar portret zien”. Zij gingen naar de andere kamer, waar Floris' bed stond. Een groot geschilderd portret hing er van Marianne — een donkere jonge vrouw in een los kleed, tegen het zilver van het wijde water . . . — „Dat is ze”, zeide Floris zacht. „Zoo was ze. Zoo wachtte ze op me”. Buiten begon een klok te luiden en andere vielen in maar De Notre Dame luidde boven alle uit. — „Mevrouw Marianne”, zeide de Rave plechtig en 't was of hij het oogenblik weer beleefde, van drie jaar geleden, toen hij haar hand

Foto C. Steenbergh.

GEVEL IN DE ST. JACOBSTRAAT TE LEEUWARDEN.

kuste ten afscheid. „Mevrouw Marianne”.

Ontvangen boeken.

De N. V. Uitgevers Maatschappij Kosmos te Amsterdam, in combinatie met de N. V. Uitg. Mij. v/h firma W. van Gorcum te Assen, zond ons het prachtwerk in groot kwarto formaat „Gekweekte planten”, met meer dan vierhonderd fraaie afbeeldingen naar foto's en vijf platen in de natuurlijke kleuren, bijeengebracht, gerangschikt en van korte beschrijving voorzien door J. F. Ch. Dix, hoofdredacteur van „Floralia”. In dit boek, grotendeels een plaatwerk met korten tekst, zoals de titel reeds aangeeft, zijn achtereenvolgens behandeld de eenjarige zaadbloemen, vaste planten, rotsplanten, pot- en perkplanten, kas- en kamerplanten, bloembollen, rozen, coniferen, boomen en struiken, waterplanten, groenten en fruit, waarop een register volgt. Aan elken tuinbezitter en bloemenvriend wordt dit fraaie en tegelijk leerzame en praktische boekwerk aanbevolen. De zelfde uitgevers zonden ons: „Het snoeien van boomen en struiken”, handleiding voor allen die snoeien of laten snoeien, door G. Bleeker, tuinarchitect te Bloemendaal, met voorwoord van J. Valckenier Suringar, oud-hoogleraar a. d. Landbouwhoogeschool, en „Het kweken van druiven”, volledige handleiding voor liefhebbers en kweekers, door L. J. de Hoog, cultuurchef der kweekkerij „Nieuw Honsel”, met 21 foto's en teekeningen, met een voorwoord van K. Wiersma, rijkstuinbouwconsulent te 's-Gravenhage. —